

a gazdag és a szerényebb vagyonosságú egyaránt bírja, könnyen legyen beszerezhető mindnyájunk által.

A ki a művet legott megindulásakor rendeli meg, csekély *három koronás* havi részletekben törlesztheti. Későbbi megrendeléseknél a havi részletek arányosan emelkednek. Ezért ajánlatos a megrendelést azonnal megtenni.

Vajha ez a nagy mű, mely nemzeti irodalmunknak egyik legkimagaslóbb jelensége fog maradni hosszú időn át, utat találna a közönség legszélesebb rétegeibe, hogy betölthesse azt a nagy hivatást, mely reá várakozik: a magyar szellem legszebb gyöngeit közkinccsé tenni palotában és kunyhóban egyaránt.

VEGYESEK.

— **A Magyar Pædagogia 100-dik füzetét** adjuk a mostaniban t. olvasóinknak. Tíz év még nem hosszú idő egy folyóirat életében, de mindenesetre több már a kezdetnél, az már helyfoglalás. Történtek azelőtt is kísérletek egy általános érdekű pædagogiai folyóirat létesítésére, még pedig a szerkesztők és munkatársak részéről derekas kísérletek; de abban az időben nem volt még olyan nagyszámú olvasóközönségük, hogy fenmaradásukat biztosíthatta volna. De magát az ügyet nem ejtették el a kezdeményezők és hogy a kisebb körben meglevő pædagogiai érdeklődést szélesebb körökre terjeszthessék, megalakították a M. Pæd. Társaságot, hogy abban és annak lapja körül az általános pædagogia s a nemzeti nevelés összessége iránt érdeklődő elemek találkozhassanak, munkásságukra tér nyíljon s érdeklődésüknek táplálék adassék. Hogy az alakulás megérte az első tíz esztendejét, hogy ez alatt bár lassan, de folytonosan erősödött írói kara és olvasó közönsége s hogy ezekre támaszkodva most már biztosan lehet remélni a további életet és fejlődést, ebben látjuk a 100-dik füzet jelentőségét s örvendünk neki a tért foglaló pædagogiai tudomány érdekében. Ez alkalmából fölkeresték közleményeikkel a folyóiratot a Társaság alapítója és kezdet óta elnöke és irányító szelleme, továbbá a folyóirat volt szerkesztői, a kik a nehéz, de szükséges munkának terheit leginkább viselték. Kérjük munkatársainkat és olvasóinkat, a kik megértették, hogy a már kifejlett magyar irodalomban ez a terület sem maradhat mivelés nélkül, hogy a jövőben is legyenek mellettünk buzgó támogatással, biztatást merítve abból a tudatból, hogy a kezdet nehézségeit már leküzdött s egy évtizeden át bevált vállalat támogatásában jóakaró közreműködésük nem lesz sikertelen.

— **Egyetem Kassán.** A harmadik egyetemért versengő városok között az utóbbi években Kassa fejt ki a legélénkebb mozgalmat, a minnek éltető lelke *Takács Menyhért* jászóvári apát. F. hó 10-dikén nagy küldöttség élén kereste föl a miniszterelnököt, a közoktatási, pénzügyi és földművelési minisztereket s átadta nekik az egyetemi alapítását indokoló emlékkönyvet. Az emlékkönyv szerint a kassai egyetem egyelőre nélkülözné az orvosi fakultást, ellenben lenne benne gazdasági fakultás, a mivé az ott levő gazdasági tanintézet volna kifejlesztendő. A jogi fakultásnak a kassai jogakadémia, a theologiainak a theologiai akadémia szolgálna alapul. Teljesen újként tehát a philosophiai volna szervezendő. Ezzel együtt — az emlékkönyv szerint — évenként 200,000 korona költséggel tarthatná fenn az állam a kassai egyetemet, miután épületekre és felszerelésre Kassa városa 2 millió koronát ajánlott föl. A miniszterek természetesen «jóakarattal» fogadták a tervet; a válaszok között legtöbb konkrét dolog van a Wlassics miniszterében, a ki jelezte, hogy a kassai jogakadémiát már legközelebb oly jogokkal fogja fölruházni, melyek alkalmasak lesznek arra, hogy az így reformált akadémia középpontja lehessen egy kifejlesztendő egyetemnek. — Lapunk álláspontja a harmadik egyetem kérdésében mindig az volt, hogy az nem csupán egy harmadik, hanem egy néhány új egyetem kérdése; általában minél több főiskolára van szüksége az ilyenekben aránytalanul szegény közoktatási rendszerünknek. Semmi szerencsétlenséget nem látunk abban sem, hogy ha az új főiskola nem lesz mindjárt teljes egyetem, mindennemű fakultással; nem mi kezdenők a nem teljes egyetemek sorát. A felszerelésben sem szükséges mindjárt a berlini egyetem mintáját állítani föl sine qua non gyanánt. Szerényebb külső feltételek között is virágozhat élénk tudományos élet. S erre van szükségünk, minél több tudományos központra. S ilyenre szüksége van a többi vidék közt a magyar felvidéknek is, a mire aztán helyzeténél, kulturális multjánál és jelenénél fogva alkalmasabb hely mint Kassa nem található.

— **Statisztikai adatok a magyarországi középiskolákról az 1900—1901. tanévben.** Hazánkban volt az 1900/901. tanévben összesen 200 középiskola. A tanév végén volt 197 intézetben ¹ összesen 58,671 tanuló; ezek közül gymnasiumba járt 49,134 tanuló (83·8%), reáliskolába járt 9537 tanuló (16·2%).

Minden tárgyból jelest kapott 3444 tanuló ² (6·1%), 1—2 és több tárgyból bukott 12,210 tanuló ³ (21·7%). Érettségire jelentkezett 3806 tanuló, ⁴ érett 3044 tanuló, a jelentkezők 79·9%, az összes tanulók 5·2%.

¹ Három intézetnek az adatai hiányoznak. — ²⁻³ 11 intézet 2540 tanulóval nem közöl kimutatást. — ⁴ 12 intézet 3720 tanulóval nem közöl kimutatást.

Anyanyelvre * nézve: magyar = 44,766 (77.02 %); német = 6601 (11.34 %); román = 3209 (5.5 %); tót = 1972 (3.39 %); horvát-szerb = 1280 (2.2 %); olasz = 154 (0.26 %); más = 138 (0.23 %).

Vallásra ** nézve: római kath. = 25,532 (43.89 %); izraelita = 13,097 (22.51 %); ev. ref. = 8535 (14.67 %); ág. ev. = 5123 (8.80 %); gör. kel. = 2918 (5.01 %); gör. kath. = 2533 (4.35 %); unit. = 455 (0.78 %).

30 %-on felül buktak a következő intézetekben:

<i>Ászódi ág. ev. algymnasium</i>	33.3 %
<i>Bonyhádi ág. ev. algymn.</i>	31.8 «
<i>Brádi gör. kel. algymn.</i>	33.8 «
<i>Brassói gör. kel. román főgymn.</i>	35.6 «
<i>Budapesti VIII. áll. főgymn.</i>	32.3 «
<i>Budapesti IX. ev. ref. főgymn.</i>	33.0 «
<i>Felső-törvői ág. ev. VI. oszt. gym.</i>	33.3 «
<i>Fogarasi állami gymnasium</i>	38.1 «
<i>Gyula-fehérvári római kath. főgymn.</i>	32.4 «
<i>Hajdu-böszörményi ev. ref. gym.</i>	35.4 «
<i>Kis-szebeni kegy. t. r. algymn.</i>	31.3 «
<i>Körmöczbányai áll. főreálisk.</i>	33.0 «
<i>Makói állami főgymnasium</i>	32.9 «
<i>Miskolci ev. ref. főgymn.</i>	30.6 «
<i>Nagy-szebeni állami főgymnasium</i>	31.4 «
<i>Nászódi alapítv. főgymn.</i>	31.3 «
<i>Pápai bénez. algymnásium</i>	32.2 «
<i>Rákos-Palota (Wagner-intézet)</i>	30.9 «
<i>Rimaszombati egyes. prot. főgymn.</i>	33.3 «
<i>Selmeczbányai kir. kath. VI. gym.</i>	34.9 «
<i>Szászvárosi ev. ref. főgymn.</i>	40.7 «
<i>Szent-gotthardi áll. algymn.</i>	31.8 «

15 %-on alul buktak a következő intézetekben:

<i>Béserterezbányai kir. kath. főgymn.</i>	14.7 %
<i>Budapesti gyakorló főgymn.</i>	9.6 «
<i>Budapesti II. kir. egyet. kath. főgymn.</i>	13.3 «
<i>Budapesti IV. kegy. t. r. főgymn.</i>	10.3 «
<i>Budapesti VII. állami főgymn.</i>	13.8 «
<i>Budapest László-féle intézet</i>	12.3 «
<i>Budapest leány-főgymnasium</i>	2.0 «

* Két intézet 551 tanulóval nem közöl kimutatást.

** Egy intézet 506 tanulóval nem közöl kimutatást.

<i>Kalocsai</i> jezs. főgymnasium	12.8 %
<i>Keszthelyi</i> prem. r. főgymn.	14.9 "
<i>Kézdivásárhely-kantai</i> min. r. gymn.	9.6 "
<i>Magyar-óvári</i> kegy. t. r. algymn.	14.4 "
<i>Podolini</i> kegy. t. r. algymn.	14.9 "
<i>Rozsnyói</i> kath. főgymn.	12.2 "
<i>Szegedi</i> áll. főreálisk.	13.9 "
<i>Szilágy-somlyói</i> min. r. algymn.	9.5 "
<i>Ujvidéki</i> gör. kel. szerb főgymn.	15.0 "
<i>Uj-verbászi</i> pártf. algymn.	9.6 "
<i>Ungvári</i> áll. alreálisk.	11.6 "
<i>Zombori</i> állami főgymn.	14.3 "

10 %-on felül volt minden tárgyból jeles :

<i>Békés-csabai</i> ág. ev. főgymn.	12.1 %
<i>Beregszászi</i> áll. főgymn.	10.0 "
<i>Brádi</i> görög kel. algymn.	11.0 "
<i>Brassói</i> gör. kel. román főgymn.	18.0 "
<i>Brassói</i> gör. kel. román reáliskola	18.8 "
<i>Budapesti</i> , gyak. főgymn.	12.4 "
<i>Budapesti</i> , II. kir. egyet. kath. főgymn.	10.7 "
<i>Budapesti</i> , leány-főgymn.	24.2 "
<i>Debreczeni</i> ev. ref. főgymn.	10.6 "
<i>Kalocsai</i> jezs. főgymn.	11.4 "
<i>Kézdivásárhely-kantai</i> min. r. algymnasium	12.9 "
<i>Kézmárki</i> ág. ev. főgymn.	13.6 "
<i>Kis-ujszállási</i> ev. ref. főgymn.	10.8 "
<i>Körmöczbányai</i> áll. főreálisk.	11.0 "
<i>Magyar-óvári</i> kegy. t. r. algymn.	10.8 "
<i>Nagy-kőrösi</i> ev. ref. főgymn.	10.1 "
<i>Pancsovai</i> áll. főgymn.	14.5 "
<i>Podolini</i> kegy. t. r. algymn.	10.5 "
<i>Rozsnyói</i> kath. főgymnasium	10.8 "
<i>Sárospataki</i> ev. ref. főgymn.	12.2 "
<i>Sümei</i> állami alreálisk.	10.1 "
<i>Székesly-keresztúri</i> unit. gymnasium	14.5 "
<i>Uj-verbászi</i> pártf. algymn.	12.2 "

Legnépesebbek voltak a következő intézetek: *budapesti* VII. ker. áll. főgymn. 1076 tanuló, *budapesti* VIII. ker. áll. főgymn. 899 tanuló, *budapesti* V. ker. áll. főreálisk. 746 tanuló, *budapesti* IV. ker. kegy. t. r. főgymn. 670 tanuló, *budapesti* V. ker. áll. főgymn. 697 tanuló, *debreczeni* ev. ref. főgymn. 720 tanuló és a *szegedi* kegy. t. r. főgymn. 775 tanuló.

Ezekon kívül volt még 10 olyan intézet, melyekben a tanulók száma meghaladta az 500-at.

Legnéptelenebb intézetek: *aszódi* algymnasium 90 tanuló, *bártfai* algymn. 81 tanuló, *brassói gör. keleti alreál* 80 tanuló, *gyönki* algymn. 72 tanuló, *kis-szebeni* algymn. 80 tanuló, *kun-szt-miklósi* algymn. 89 tanuló, *petrozsenyi* algymn. 58 tanuló, *Rákos-Palota* (Wagner-intézet) 94 tanuló, *Sopron Lähne-féle* gym. 67 tanuló, *sümei* alreáliskola 89 tanuló, *szent-gotthardi* algymn. 66 tanuló, *p.-szt-györgyi* algymnasium 81 tanuló.

Pályaválasztás.

	Gymn.	Reálisk.	Összesen
Theologia	393 +	4 =	397
Bölcsész	280 +	49 =	329
Jogász	726 +	66 =	792
Orvos	158 +	13 =	171
Mérnök (technikus)	200 +	167 =	367
Katona	144 +	35 =	179
Gazdász	120 +	30 =	150
Művész	37 +	15 =	52
Hivatalnok	296 +	68 =	364
Állatorvos	7 +	1 =	8
Vasut	57 +	13 =	70
Posta	20 +	4 =	24
Kereskedő	22 +	17 =	40
Vegyész	8 +	14 =	22
Ipari	5 +	2 =	7
Erdészeti	44 +	13 =	57
Bányászati	19 +	11 =	30
Gyógyszerész	6 +	— =	6
Csillagász	— +	1 =	1
Diplomáciai	7 +	1 =	8
Építészeti	3 +	13 =	16
Más pályára	45 +	— =	45
Nem határozott	14 +	1 =	15

Auerbach Lipót.

— «**A virág és a gyermek**» czímen pädagogiai czikket ír *Manthner Ödön* az ismert magkereskedő az általa szerkesztett «*Kert*» czímű folyóiratban. A kertészkedésnek nevelő, munkára, rendre, gondosságra szoktató hatásáról beszél, a mely megszeretteti a természetet s ezzel nemesítő és vallásos irányban hat. Hogy e foglalkozás iránti kedvet már a gyermekekben fejleszse, azért a tanítók által ajánlott gyermekeknek (9—13 éves fiuknak és 9—15 éves leányoknak) oszt ki virággpalántákat.

cserépben, virághagymákat és gumókat a szükséges cserepekkel és földdel. A gyermekek földadata leendő virágjukat ápolni és azután a májusban tartandó kertészeti kiállításra beküldhetik, a mikor a legszebbek jutalomban részesülnek, a melyek cserepes növényekből, kertészeti könyvekből és eszközökből fognak állani. Persze, ezt a cikket olvasva, mindenki a reklámra gondol, s ez, kereskedőről lévén szó, nem is kizárható gondolat; de a tisztességes reklám, tisztességes eszközökkel, tisztességes célra egészen helyénvaló kereskedői jog. Ha tehát ezt elnézzük a kereskedőnek, másfelől nem tagadható, hogy a közölt terv a nevelésnek is szolgálatot tesz. Magának nevel vevőket, — ezt is lehet gondolni, de épen úgy nem ütközünk meg rajta, mint azon, ha egy könyvtár nevelne vevőket magának. Nevel kertészetkedvelőket és ki tudja, hogy magának neveli-é? Mennyivel okosabb és nagyobb ügyszeretet ez, mint volt azoké a «nagy» politikusoké, a kik az iskolai kiadásokat improductiv, *nem gyümölcsöző* befektetésnek jelentették ki. Hogy az iskola a jövő nemzedék erkölcsi és szellemi munkaerejét növeli, ezt a legnagyobb nemzetgazdasági tőkét, az hiábavaló beszéd, mert hiszen melyik állam költségvetésének bevételi rovata mutat föl olyan tételt, mely a nemzet intelligentiájának «hozam»-át tüntetné föl? Szerencsénk, hogy akad minden negyedszázadban egy-egy olyan politikusunk, a ki befekteti azt a szellemi tőkét, a melyből az improductiv kiadásoktól félt improductiv politikusok eléldegélnek.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1901 november 23.

Jelen vannak: *Hegedüs István* dr. elnöklése mellett *Zsilinszky Mihály* államtitkár, *Buday József*, *Beke Manó*, *Békefi Remig*, *Balogh Péter*, *Böngérfi János*, *Cserép József*, *Demezky Mihály*, *Frank István*, *Geréb József*, *Görzö Dénes*, *Gyomlay Gyula*, *Geőcze Sarolta*, *Hoffer Károly*, *Horti Henrik*, *Heinrich Gusztáv*, *Hegedüs Paula*, *Katonáné Thuránszky Irén*, *Kirchner Béla*, *Kőrösi Sándor*, *Kemény Ferencz*, *Kerekgyártó Elek*, *Radó Vilmos*, *Pruzsinszky János*, *Kovács János*, *Lubinszky Emilia*, *Lázár Béla*, *Lakits Vendel*, *Molnár István*, *Négyesy László*, *Nagy László*, *Reif Manó*, *Schack Béla*, *Schmidt Ágostón*, *Szuppán Vilmos*, *Tomesányi János*, *Tanos Sándor*, *Wagner Alajos*, *Weszely Ödön*, *Volenszky Gyula*, *Zilahy Béla*, *Zsengeri Mór*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezekon kívül számos nő és férfi vendég.